

BÄCKMORA BY

LOKAL UTVECKLINGSPLAN + 2023 – 2028

Hudiksvalls kommun, Gävleborgs län

Bilderna i "Lokal utvecklingsplan Bäckmora by" är tagna av Jan Östergren, Kathrin Jacobsen, Tomas Sundin och Staffan Dalbrink.

Innehåll

Lokal Utvecklingsplan + Bäckmora by	4
Inledning	4
Lokal utvecklingsplan med plusvärde	4
Syfte	4
Mål	5
Geografiskt område	5
Målgrupp	5
Tid	5
Bäckmora – en historik	6
Bäckmora idag	8
Kultur	8
Kulturhistorisk väg	9
Fritid	9
Lokala Resurser	10
Föreningar och samfälligheter	10
Näringsliv	10
Besöksmål	11
Bäckmora i siffror	12
Vår omvärld	13
Agenda 2030	13
Regional utvecklingsstrategi för Gävleborg	13
Hudiksvalls kommuns översiktsplan	14
Hudiksvalls kommuns landsbygdsstrategi	14
Strategiska utvecklingsområden under planperioden	15
Bilaga 1. Gamla kartor över Bäckmora	18

Lokal Utvecklingsplan + Bäckmora by

Inledning

Centralt beläget i Hälsingland ligger byn Bäckmora. Byn är en del av Enånger i Hudiksvalls kommun. Förutom Bäckmora kallas delar av byn Brandänge och Ljustjärn.

I Bäckmora kan du bo lantligt samtidigt som det finns goda pendlingsmöjligheter till Hälsinglands fyra största centralorter.

I byn finns natursköna omgivningar med sjöar, vattendrag, rogivande skogar, berg med spännande geologiska formeringar och vacker utsikt över det närbelägna Bottenhavet. I byn finns våtmarker med rikt fågelliv som en rest efter den stora utdikningen av sjön Görsk Ufven.

Bäckmora finns beskrivet som en by i Enånger i de allra tidigaste historiska dokumenten. De flesta markägare i Bäckmora är delägare i Enångers samfällighetsförening som förvaltar ett skogsinnehav på bland annat öarna i Enångers skärgård. I Ljustjärn finns rester av det sågverk som var verksamt intill sjön kring förra sekelskiftet. Idag finns en populär badplats vid Ljustjärn.

Jord- och skogsbruk är idag den vanligaste företagsformen i byn. Friluftsliv, jakt, fiske, hästsport, djurhållning och odling är vanliga intressen bland byns invånare.

Mitt i byn ligger bygdegården som är den naturliga samlingsplatsen. I bygdegården arrangeras kulturevenemang, utbildningar, friskvårdsaktiviteter och olika festligheter. Bygdegården är möjlig att hyra för egna arrangemang.

Dagens Bäckmora är en by med både invånare som bott där i generationer blandat med nyligen inflyttade. Som det varit genom århundraden. Som vi vill ha det. Alla behövs och är välkomna till Bäckmora.

Lokal utvecklingsplan med plusvärde

Denna lokala utvecklingsplan är framtagen genom Bäckmora Brandänge Bygdegårdsförening. Då vi i Bäckmora är en by med 57 invånare har det inte varit fullt möjligt att genomföra en fullskalig Metoden Förädlingsmackapären. Vi har ändå gått i mål med vår första version av lokal utvecklingsplan med plusvärden. Med innehåll av vår historia, vilka vi är idag, vår by i siffror, en inblick i utvecklingsplaner av olika slag i vår omvärld och Agenda 2030 samt vilka strategiska utvecklingsområden vi tänker oss att jobba med.

Syfte

Med hjälp av denna utvecklingsplan får byns invånare och intressenter en gemensam plattform för att diskutera och prioritera viktiga utvecklingsfrågor. Den naturliga samlingsplatsen i byn är bygdegården. Bygdegården har i dagsläget ett renoveringsbehov där prioritering kommer behöva göras under planperioden.

Mål

Utvecklingsplanen med plusvärden skall definiera och skapa samsyn i beskrivningen av byns geografiska område. Planen skall definiera och prioritera viktiga utvecklingsfrågor. Vidare skall utvecklingsplanen utgöra ett stöd i att kommunicera såväl byns historia som prioriterade aktiviteter under planperioden.

Geografiskt område

Utvecklingsplanen gäller för Bäckmora by i Enånger, Hudiksvalls kommun. Byns geografiska område omfattas av fastigheter med benämningen Bäckmora, Ljustjärn och Görskuvsmark. I kartmaterial benämns byns delar som Brandänge, Ljustjärn, Östra och Västra Bäckmora. I byn finns flertalet gamla gårdsnamn som Mårtens, Jonpers, Olars, Nyhem, Gustavs, Anders Jons och Backan.

Målgrupp

Planens målgrupp är byns invånare, fritidsboende, angränsande bygd, politiker, myndigheter, tjänstepersoner och andra beslutsfattare.

Tid

Planen i din hand är "version 1 september 2023" och den sträcker sig över åren 2023 – 2028.

Bäckmora – en historik

För cirka 9000 år sedan låg det som i framtiden skulle bli Bäckmora by under havsnivån. Idag kan de klapperstensfält som ses längs Bäckmoraåsens sluttning visa var den högsta kustlinjen gick på den tiden. Cirka 180 meter över dagens havsnivå.

Efterhand som landhöjningen fortskred kom Bäckmora att vara en havsvik. Nomadfolk kom att bosätta sig runt viken under tidig stenålder vilket lämningar efter stenåldersboplatser i byn visar. Efter hand som havet drogs tillbaka kom det att uppstå odlingsbar mark efter Bäckmoraån som slingrar sig genom byn, människor började att odla och hålla boskap och blev därigenom bofasta.

Under medeltiden bildades områden av intilliggande byar där man delade kyrka och begravningsplats, och senare också kom att få politisk betydelse. Bäckmora kom att tillhöra Enångers socken, där även Nianfors ingick fram till år 1798, då Nianfors bildade egen socken och en naturlig gräns drogs mot angänsande socknar längs Nianforsån i väster och norr.

På uppdrag av Gustav den II Adolf anlades en smedja i byn vars ruin fortfarande finns kvar.

Vid tiden för sekelskiftet 1700/1800 genomfördes storskiftet där byns jord- och skogsmark skiftades genom lantmäteriförrättning och kartor över markerna upprättades. Under senare delen av 1800 talet genomfördes Laga Skifte som var en fortsättning av Storskiftet, men med betydande omarrondering av skog och utägor, samt utförlig beskrivning av gårdarnas byggnader. En gård i byn fick flyttas från Bäckmora No1 till den nordvästra delen av byn som kallas Brandänge.

Ett stort projekt genomfördes i början av 1900-talet genom sänkning av Nianforsån för att förbättra jordbruksmarken i byn. Sänkningen medförde att den sjö som heter Görsk Ufven tömdes. Landvinning uppstod på båda sidor om ån som idag är skiftat med egna fastighetsbeteckningar. Lämningar av grävmassor och sten kan ses än idag efter ån.

Uppströms Bäckmoraån, vid forsen, byggdes under 1930-talet gemensamt ett kraftverk för att få tillgång till belysning i byns fastigheter. Kapaciteten räckte till ett par lampor åt var och en. Eftersom det var en likströmsgenerator gick det inte att driva elmotorer så man var fortsatt tvungen att driva tröskverk och vedkapar med kultändare. Det sas att man samlade in gamla kopparkärl för att byta åt sig ledningar, för att dra strömmen ut till gårdarna. Bäckmen drev även en linskäkt nedströms kraftverket. Något årtionde senare fick byn elförsörjning via kraftbolagen samt telefon indraget.

Efter skolstadgans genomförande 1842 började byborna under 1860-talet bygga en skolbyggnad med hjälp av statsbidrag. Skolan drevs fram till 1939. Då elevantalet var vikande, beslöts att eleverna skulle skjutsas till Enånger för skolgång. Skolan användes därefter som lokal för möten och olika aktiviteter i byn, den del som varit lärarbostad hyrdes ut till boende fram till 1981. I samband med kommunsammanslagningen 1963 skänkte kommunen skolbyggnaden till byborna. Byggnaden har därefter renoverats och

moderniserats i omgångar ideellt av byborna med bland annat indraget vatten och avlopp samt handikappanpassning.

Älgjakten har alltid haft stor betydelse för de boende. Bäckmora jaktlag bildades i slutet av 1940-talet, Efter att jaktlaget använt sig av byns logar som slakteri, byggdes år 1999 med ideellt arbete ett modernt älgslakteri i anslutning till bygdegården.

Om vi ser tillbaka på historien om Bäckmora by kan vi konstatera att utvecklingen gått framåt genom att byborna gemensamt och på egna initiativ gjort förbättringar för byns utveckling.

Bäckmora idag

Den närmaste tätorten är Enånger som ligger 10 minuters bilresa bort. I Enånger finns bland annat matvaruaffär, förskola, grundskola f - 6, bibliotek, medeltida kyrka, Bed & Breakfast och vandrarhem. I Enånger finns även möjlighet till camping nära havet.

De flesta fastigheterna i Bäckmora är anslutna till Fiberstadens fibernät, lantbrevbärare delar ut posten två gånger i veckan medan paketutlämning finns i bland annat Enånger och Iggesund.

Bäckmora ligger i Hudiksvalls kommun. Det tar ca 20 minuter med bil att åka till staden där bland annat sjukhus, gymnasieskola och teater finns. I Hudiksvall och Iggesund finns tågstationer. Hållplats för långfärdsbuss söderut och norrut finns vid E4 i Enånger.

Bäckmora ligger centralt beläget i Hälsingland med närhet till havet samtidigt som Järvsö med möjlighet till alpin skidåkning och stort utbud av mountainbikebanor ligger 50 minuters bilresa bort. Förutom Hudiksvall finns de andra tre större centralorterna i Hälsingland: Söderhamn, Bollnäs och Ljusdal inom pendlingsavstånd.

Kultur

Den naturliga samlingsplatsen är bygdegården som ligger mitt i byn.

I bygdegården arrangeras bland annat konserter, teaterskola för barn och julmarknad.

Bygdegården är möjlig att hyra för att arrangera egna fester eller evenemang.

Kulturhistorisk väg

Den gamla riksvägen som går genom Bäckmora vidare till Forsa kyrka (väg 667 och 671) klassas av Länsstyrelsen Gävleborg som kulturhistorisk. Vägen går i norr genom kulturlandskapet i Forsa med stora bondgårdar i öppet kuperat landskap och vackra utblickar över sjön. Vägen är delvis belagd, delvis grusväg i tydligt äldre sträckning. Den är kurvig och följer topografi och ägogränser. Söder om Forsabygden går vägen in i ett skogsområde avbrutet av byar och småbrutna öppna marker i kuperat landskap med många hägnader och täta miljöer. Vägsträckan genom skogen och genom byn Bäckmora är en grusväg med en mycket ålderdomlig karaktär. Den följer topografi, ägogränser och kanten av den öppna marken på ett mycket tydligt sätt. I Näcksjö är vägen ombyggd och en gränsten vid den gamla vägen, med texten "Gräns Enånger – Nianfors 1927", har hamnat på undantag vid en oanvänd vägslinga (Historiska vägar, Länsstyrelsen Gävleborg, 2007).

Cykelleden "Cykelspåret längs ostkusten" sträcker sig mellan Ystad och Haparanda och landsvägen i Bäckmora utgör en del av cykelleden.

Fritid

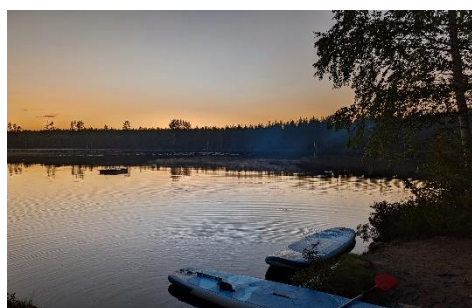
Bäckmora erbjuder natursköna omgivningar perfekt för vandring, löpning och cykling. Vid Ljustjärn finns en omtyckt badplats passande för alla åldrar. Nära Ljustjärn ligger Tjännavallen, en vacker fäbodvall med grillplats.

Bäckmoraåsen ligger i naturreservatet "Änga- Tjännåsens naturreservat". I naturreservatet finns leden "3 Åsar" mellan de tre topparna Bäckmora-, Änga- och Tjännåsen. Från topparna har man god utsikt över Jungfrukusten i öst och Forsabergen i nordväst.

Jakten organiseras av Bäckmora Viltvårdsområde. I området finns ett rikt djurliv med bland annat älg, rådjur, kronhjort, skogsfågel och bäver. Även Hälsinglands landskapsdjur, lodjuret finns närvarande. Viltvårdsområdet kan vara behjälpligt att förmedla kontakt med markägare för jaktarrende.

Goda möjligheter finns för den fiskeintresserade i sjöar och vattendrag i byn som Hornsjön, Ljustjärn, Bäckmora- och Nianån. Enångers fiskeklubb har drivit unika projekt för att utveckla fisket i området och idag är det möjligt att fiska havsöring i Enångersån samt naturlig röding i sjön Hälsen.

Inom Enånger finns en aktiv idrottsrörelse med fotboll, ishockey, badminton, tyngdlyftning, hästsport och båtliv.

Lokala Resurser

Föreningar och samfälligheter

I Bäckmora och inom Enånger finns flertalet föreningar. Några exempel är:

Bäckmora Brandänge Bygdegårdsföreningen - förvaltar och arrangerar evenemang i bygdegården.

Enångers samfällighet – de flesta markägare i Bäckmora är delägare i Enångers samfällighetsförening som förvaltar skog bland annat på öar i Enångers skärgård.

Bäckmora Viltvårdsområde – jakten i byn organiseras i Bäckmora viltvårdsområde. Viltvårdsområdet jobbar med älgförvaltning, håller samman jakten på småvilt, ordnar jägarutbildningar för ungdomar och ordnar en jaktskyttsteg. Viltvårdsområdet gör också viltvårdande insatser som exempelvis att placera ut saltstenar i skogarna runt byn.

Enångers fiskeklubb – organiserar fisket i området och driver unika projekt för att utveckla fisket.

Enångers Hembygdsföreningen – då Bäckmora är en del av Enånger ordnar hembygdsföreningen aktiviteter i byn som exempelvis historiska vandringar.

Enånger idrottsklubb – många boende i byn är engagerade i något av de idrottsrörelser som organiseras inom Enångers IK.

Näringsliv

Jord- och skogsbruk är viktigt för byn och den vanligaste företagsformen.

Intresset för hästsport har länge engagerat många av byns invånare. Många är hästägare och tävlar i trav- eller ridsport. I Bäckmora finns flera anlagda banor för att träna hästar samt att byns grusvägar ofta nyttjas för att rida eller köra häst.

Flertalet företag finns i byn exempelvis inom bygg- och markentreprenad, skogsentreprenad och skogskonsultation, maskintjänster mm.

Med det utbyggda fibernätet i byn finns bra möjligheter till distansarbete.

Besöksmål

På sommaren är Ljustjärns badplats ett populärt besöksmål.

Bäckmoraåsen som ingår i Änga- och Tjännåsens naturreservat med stora klapperstensfält, grottor och skrevor är en unik naturupplevelse. Mellan de tre topparna Bäckmora-, Änga- och Tjännåsen finns en led med flera vackra utsiktsplatser, stora klapperstensfält och flyttblock, grottor och skrevor.

Vid Görskuvens sankmarker kan man på våren uppleva ett rikt fågelliv med tranor, gäss och flera arter av hackspettar.

Bäckmora- och Nianån ringlar genom byn på sin väg mot havet. I vattendragen finns flodpärmusslor och bäcköring. I sjöar och vattendrag i Enånger finns möjlighet till spännande fiske som havsöring i Enångersån och naturlig röding i sjön Hälsen.

På vinterhalvåret finns bra möjligheter till isfiske på byns sjöar eller varför inte testa den skoterled som passerar i västra delen av byn.

Bäckmora i siffror

Bäckmora by är belägen i Hudiksvalls kommun, landskapet Hälsingland, Gävleborgs län i Sverige. Byn har under de senaste 10 åren haft en jämn befolkningsutveckling.

- Invånare: 57 personer
- Medelålder: 43,5 år (19% är under 18 år)
- Antal fastigheter: 74 st.
- Bebyggda fastigheter: 40 st.
- Lantbruk: 44% av fastigheterna
- Företag: 19 st.

Vår omvärld

Vilka mål som världen ska ha för hållbar utveckling har förhandlats fram på olika nivåer inom till exempel inom FN, EU, Sverige, Gävleborg och vår kommun, Hudiksvall. Mål som når ända hem till oss i Bäckmora för sin genomförandefas.

Det finns många mål- och styrdokument att förhålla sig till. Nedan följer kort information om Agenda 2030, Gävleborgs Regionala Utvecklingsstrategi, och kommunens översiktsplan samt landsbygdsstrategi.

Den här informationen är värdefull att ha, och referera till, om vi vill söka bidrag och projektbidrag av olika slag. På internet finns många olika sidor för mer information om respektive del.

Agenda 2030

Sverige har förbundit sig att arbeta mot de 17 målen i Agenda 2030 som syftar till att skapa en hållbar utveckling i världen. Samtidigt som vi behöver tillgodose dagens behov måste vi ha med oss att inte äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov. Agenda 2030 innehåller tre olika dimensioner: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga dimensionen. Vi bör lära oss att ta hänsyn till de olika målen när vi arbetar med vår lokala utvecklingsplan och kommande arbeten och projekt som kommer fram genom den.

Regional utvecklingsstrategi för Gävleborg

Region Gävleborgs regionala utvecklingsstrategi (RUS) har pekat ut ett antal utvecklingsområden för länet. Respektive målområde beskriver vad det regionala utvecklingsarbetet behöver fokusera på för att möta länets utmaningar och nå visionen om ett öppet, nytänkande och hållbart Gävleborg.

De fem målområdena i RUS Gävleborg är:

- attraktiva och tillgängliga platser,
- samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi,
- konkurrenskraftigt näringsliv och hållbar arbetsmarknad,
- hög kunskap och innovationsförmåga samt
- ett jämlikt och jämställt samhälle.

Dessa målområden konkretiseras av effektmål. För att nå effektmålen finns prioriteringar för det regionala utvecklingsarbetet. Det är inom dessa som insatser ska tas fram och genomföras, till exempel av att en bygd som jobbar med utveckling via sin lokala utvecklingsplan.

Vision 2050 Hudiksvalls kommun

“Sveriges bästa kommun att leva och verka i - med 50 000 invånare i kommunen, varav 25 000 i staden, år 2050”.

Hudiksvalls kommuns översiktsplan

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen utgör kommunens bedömning av hur mark- och vattenområden i stora drag kommer att användas och hur bebyggelsen ska utvecklas under de närmaste 10–15 åren.

I översiktsplanen har tre områden prioriterats som särskilt viktiga för att nå den övergripande visionen. Dessa är:

- attraktiv och hållbar livsmiljö,
- blomstrande näringsliv,
- samhällstjänster av högsta kvalitet.

Hudiksvalls kommuns landsbygdsstrategi

Visionen för Hudiksvalls kommun innebär att vi behöver bli 3 000 fler invånare utanför Hudiksvalls stad. Därför är det nödvändigt att landsbygden är engagerad och delaktig. Det är också nödvändigt att hela kommunkoncernen är lyhörd för landsbygdens förutsättningar och behov.

Landsbygdsstrategin har fyra tematiska områden som kommunen i bästa möjliga mån har möjlighet att vara med och skapa förutsättningar för:

- tillväxt,
- samverkan,
- infrastruktur och
- lägesanalys.

Till strategin hör en handlingsplan där man blir mer konkret med vad som ska göras.

Strategiska utvecklingsområden under planperioden

Bäckmoras invånare har valt att prioritera följande fyra områden under planperioden:

Vi vill verka för en renovering av bygdegården samt öka antalet uthyrningar och aktiviteter.

Agenda 2030 mål som träffas:

God hälsa och välbefinnande:

Bygdegården skall vara en utgångspunkt till vandringsleder.

God utbildning för alla – livslångt lärande: Exempel på planerade aktiviteter -

Kurser, studiecirkel och teaterskola för barn och ungdomar i åldern 6 till 13 år.

Hållbar energi för all:

Specifikt delmål 7.1 Planeras att sätta upp laddstolpe.

Minskad ojämlikhet:

Alla är välkomna. Exempel med barnaktiviteter i mål 4 ovan

Fredliga och inkluderande samhällen:

En möteslokal tillhandahålls för bygdens föreningar. Detta bidrar till att säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer. (Delmål 16.7)

Vi vill påverka myndigheter och kommunen så att byn inte delas i olika sammanhang utan hanteras enhetligt, som en by tillhörande Enånger i Hudiksvalls kommun.

Genom att beskriva vår historia

Genom att beskriva och kommunicera byns geografiska område och dess invånare

Genom att beskriva de negativa konsekvenser som en splittring av byn innebär och potentialen i en positiv landsbygdsutveckling för området om byn ses och hanteras som en enhet. Vi som bor i byn har en gemensam historia som är ett viktigt fundament för den framtida landsbygdsutvecklingen.

Agenda 2030 mål som träffas:

Hållbara städer och samhällen:

11.A Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen.

Fredliga och inkluderande samhällen:

16.7 Säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer.

16.10 Säkerställa allmän tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal.

Minskad ojämlikhet:

10.2 Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

10.3 Säkerställa lika möjligheter och minska förekomsten av ojämlika utfall, bland annat genom att avskaffa diskriminerande lagstiftning, politik och praxis och främja lagstiftning, politik och åtgärder av lämpligt slag i detta hänseende.

Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt:

Företag i bygden får en mer homogen och likartad information och behandling om bygden hålls ihop.

Vi vill verka för inflyttning till Bäckmora.

Fritidsboenden som omvandlas till året runt boende

Uppmuntra och stimulera till nyetablering

Agenda 2030 mål som träffas:

Minskad ojämlikhet:

Alla är välkomna och mark finns att bygga på.

Hållbara städer och samhällen:

För att inte bygden skall förtvina så behövs det fyllas på med nyinflyttade.

Vi vill verka för att landskapet i byn hålls öppet.

Agenda 2030 mål som träffas:

Ingen hunger:

Möjliggör uppodling av marken till som det var förr.

God hälsa och välbefinnande:

När slyskogen tas bort försvinner den instängda känslan

Ekosystem och biologisk mångfald:

Om man återställer ängsmarker.

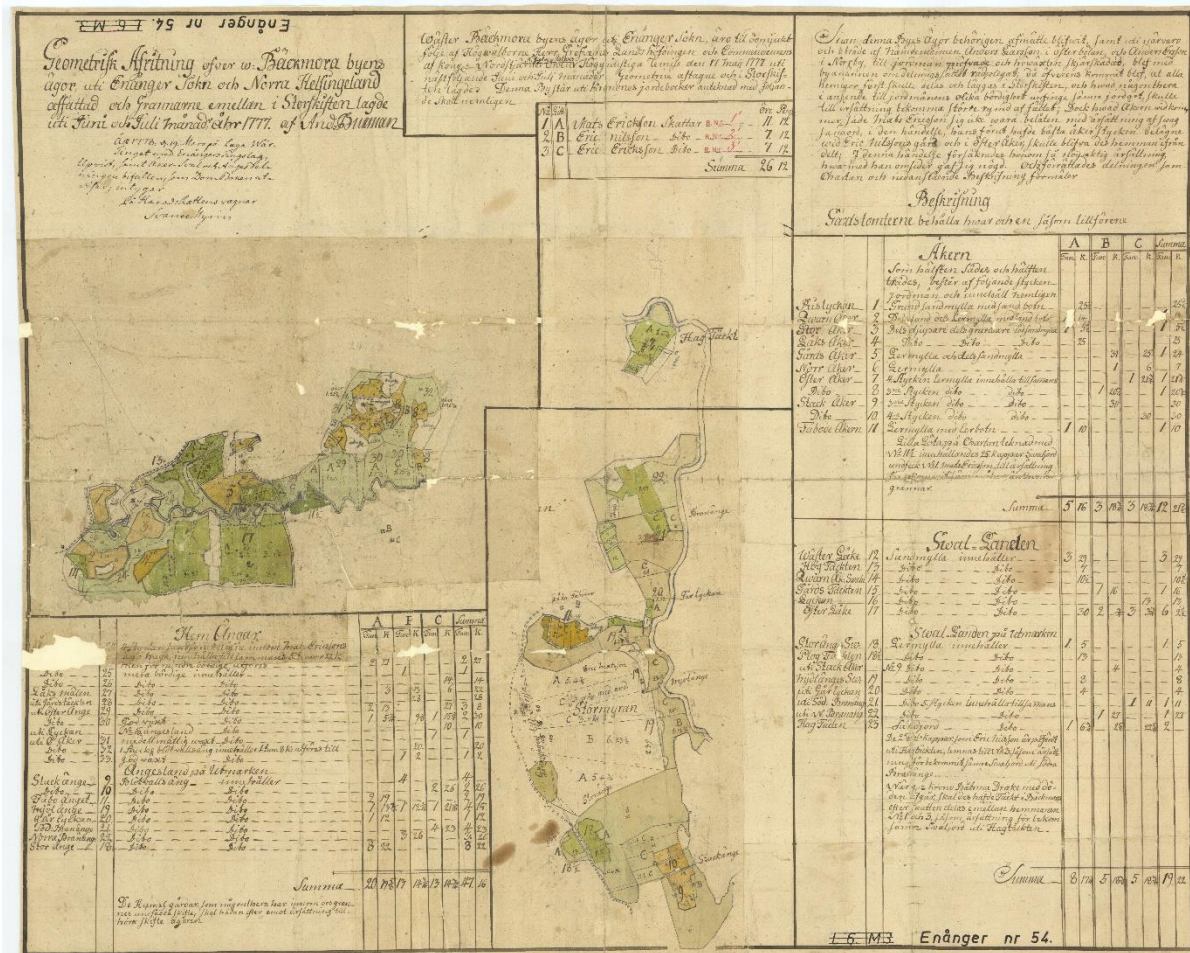

Bekämpa klimatförändringarna:

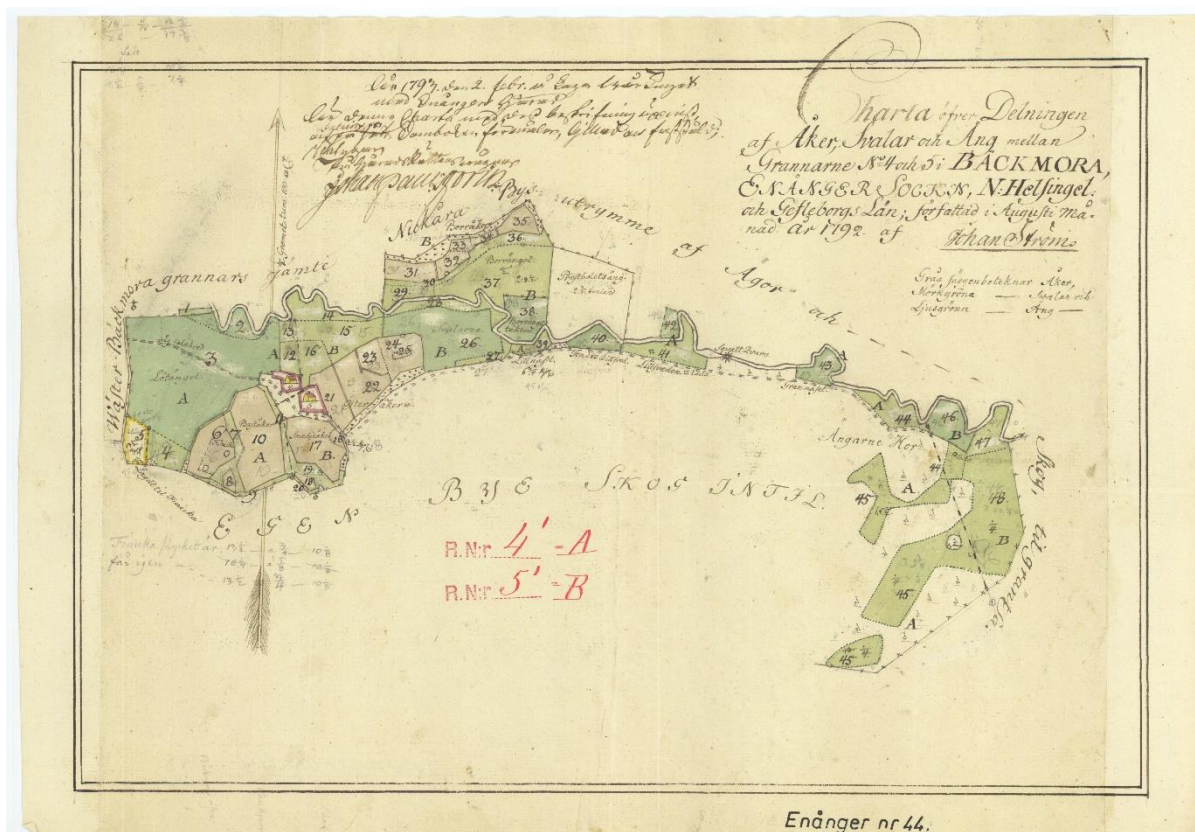
I värsta fall kan man få en negativ påverkan på det här målet när man röjer sly.

De stora rotsystemen tillsammans med svamparna runt rötterna innehåller stora mängder kol vilket riskerar att frigöras till koldioxid.

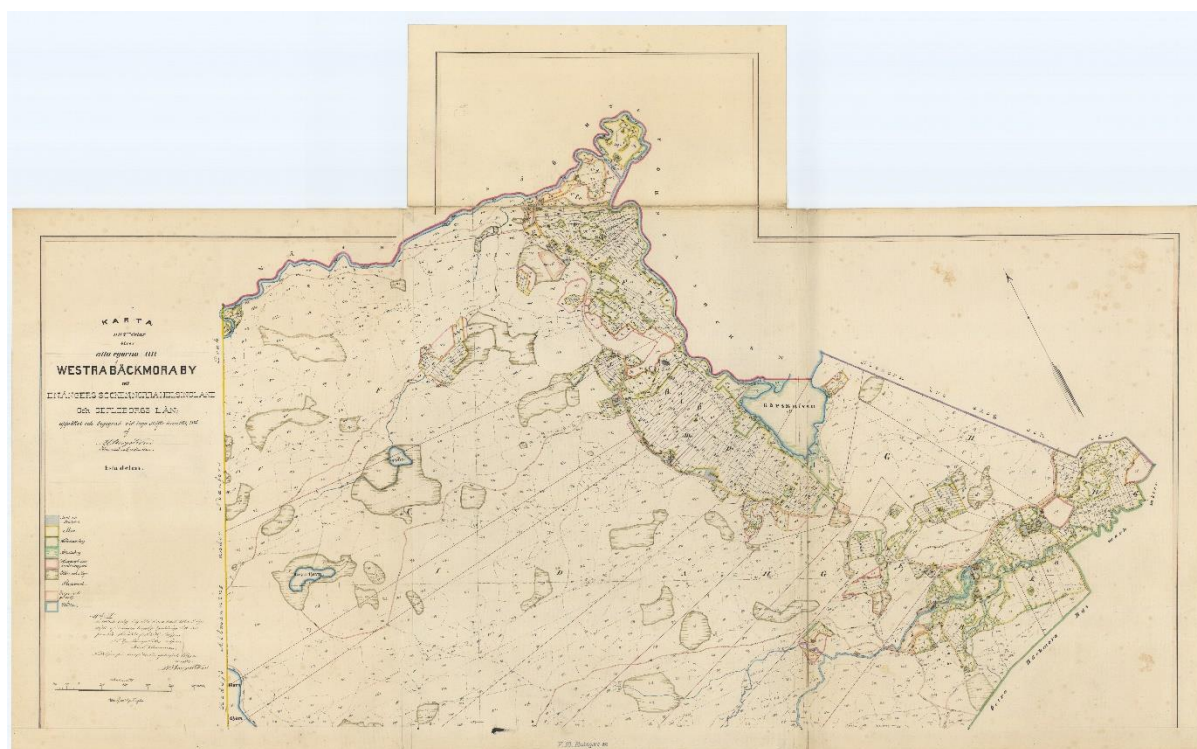
Bilaga 1. Gamla kartor över Bäckmora

Vestra Bäckmora år 1777.

Östra Bäckmora år 1792.

Lokal Utvecklingsplan Bäckmora by är framtagen med stöd av
Metoden Förädlingsmackapären.

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

X-ING GÄVLEBORG